



Kulturelt mangfold og norsk barnevern -
En litteraturstudie om det asymmetriske maktforholdet
mellom sosialarbeider og etniske minoritetsforeldre.

Kandidatnummer: 4054

VID vitenskapelige høgskole

Oslo, Diakonhjemmet

Bacheloroppgave

Bachelor i sosialt arbeid

Kull: SOSHEL17

Antall ord: 8760

05.05.2020

Sammendrag

I møte mellom sosialarbeider og etniske minoritetsforeldre, har sosialarbeideren makten til å hjelpe minoritetsforeldre. Dermed kan maktforholdet sies å være asymmetrisk. Oppgaven vil diskutere asymmetrien i relasjonen gjennom problemstillingen: «Hvordan påvirker det asymmetriske maktforholdet sosialarbeiderens arbeid med etniske minoritetsforeldre i barnevernet?». Oppgaven er en litteraturstudie, som tar i bruk både kvalitativ- og kvantitativ forskning fra feltet for å drøfte problemstillingen. Forskning på feltet viser at sosialarbeideren ofte årsaksforklarer utfordringene etniske minoritetsforeldre- og deres familier- opplever med kultur og/eller foreldrenes etnisitet. I siste del av oppgaven drøftes ulike faktorer der makt kommer til syne i relasjonen, blant annet gjennom kategorisering og Bourdieus kapital teori. Oppgaven konkluderer med at makt kommer til uttrykk i måten sosialarbeider definerer foreldrenes situasjon og hva de vektlegger i møte med dem. Det vil kunne være utslagsgivende for hvordan hjelp foreldrene får og hvordan de blir behandlet av sosialarbeideren.

Abstract

In a meeting between social workers and ethnic minority parents, the social worker has the power to help the minority parents, thus the power dynamics can be said to be asymmetrically. This thesis will discuss the asymmetry between them through the topic question «How does the asymmetrical power dynamic affect how social workers work with ethnic minority parents in child protective services?». This thesis is a literature study, which uses both quantitative- and qualitative research to discuss the thesis' topic question. Research shows that social workers often explain the challenges ethnic minority parents – and their family's- experience with culture and/or ethnicity. In the final part of this thesis, different aspects where the power dynamics between the parties become prevalent are discussed- for instants through categorization and with the use of Bourdieus capital theory. The thesis concludes that the social workers power is prevalent in how they define the parent's situation, and which aspects in their situation they emphasize the most

Innholdsfortegnelse

| | | |
|-----------------|---|------------------|
| <u>1</u> | <u>INNLEDNING</u> | <u>4</u> |
| 1.1 | AVGRENSING OG PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING | 5 |
| 1.2 | VALG AV TEMA OG FORFORSTÅELSE | 6 |
| 1.3 | SENTRALE BEGREPER/BEGREPSAVKLARING | 7 |
| 1.4 | SOSIALFAGLIG RELEVANS | 8 |
| 1.5 | OPPGAVENS OPPBYGNING | 9 |
| <u>2</u> | <u>METODE</u> | <u>11</u> |
| 2.1 | FREMGANGSMÅTE OG SØKESTRATEGIER..... | 11 |
| 2.2 | KILDEKRITIKK | 12 |
| <u>3</u> | <u>PRESENTASJON AV EMPIRISKE STUDIER OG TEORI</u> | <u>14</u> |
| 3.1 | STUDIER AV NORGES BARNEVERN OG ETNISKE MINORITETSFØRELDRE | 15 |
| 3.2 | MAKT | 16 |
| 3.2.1 | KULTURELL-, ØKONOMISK OG SOSIALKAPITAL | 18 |
| 3.3 | KULTUR | 18 |
| 3.3.1 | KULTURKOMPETANSE OG KULTURSENSITIVITET | 19 |
| 3.4 | KATEGORIER OG STEREOTYPIER | 20 |
| 3.4.1 | Å INNTA EN «IKKE-VITENDE» POSISJON | 22 |
| <u>4</u> | <u>DRØFTING</u> | <u>23</u> |
| 4.1 | DET ASYMMETRISKE MAKTFORHOLDET | 24 |
| 4.2 | KULTURKOMPETANSE I MØTE MED MINORITETSFØRELDRE | 27 |
| 4.3 | MAKTUTØVELSE OG KULTURKOMPETANSE I SOSIALFAGLIG ARBEID | 29 |
| <u>5</u> | <u>AVSLUTNING</u> | <u>31</u> |
| | <u>LITTERATURLISTE</u> | <u>32</u> |

1 Innledning

I dag er 18,2% av Norges befolkning innvandrere eller norskfødt med innvandrerforeldre (Statistisk sentralbyrå [SSB], 2020a). De siste årene har det blitt større fokus på barnevernsarbeid i et minoritetsperspektiv, og det har blitt mer oppmerksomhet rundt utfordringer som manglende tillit og lite dialog (Rugkåsa, Ylvisaker, & Eide, 2017, s. 11). To av tre sosialarbeidere opplever at det er vanskeligere å håndtere saker med etniske minoritetsfamilier, sammenlignet med etnisk norske familier (Rasmussen, 2004, s. 23). Flere sosialarbeidere uttrykker at det er mangel på kompetanse i møte med minoritetsforeldrene som gjør sakene vanskeligere, mens andre mener at barrierer som språkvansker er noe av årsaken (Berg, et. al., 2017, s. 1-6). Likevel er det ofte forforståelsen og hvordan sosialarbeideren tolker situasjonen som får størst betydning for det videre arbeidet (Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014, s. 10).

Aadnanes (2017) finner i sin forskning at sosialarbeidere blir mer fokusert på foreldrenes kultur og etnisitet i møte med etniske minoritetsforeldre, enn hva som er utfordringene i familien. Det kan føre til at oppmerksomheten i større grad rettes mot de kulturelle forskjellene mellom sosialarbeider og foreldre, og ikke på hvordan sosialarbeideren kan veilede foreldrene (s. 336-337). Makt er en faktor som er tilstede i alle relasjoner (Skau, 2013, s. 31), og som sosialarbeider har man et ansvar for å reflektere og være bevisst over makten en besitter (Fellesorganisasjonen [FO], 2019, s. 10). I relasjonen mellom etniske minoritetsforeldre og sosialarbeidere vil foreldrene ha et behov som sosialarbeideren kan gjøre noe med, dermed kan maktforholdet sies å være asymmetrisk (Askheim, 2012, s. 77). Hvordan påvirker et asymmetrisk maktforhold det sosiale arbeidet i møte med etniske minoritetsforeldre? Er det noe sosialarbeideren kan gjøre for å utjevne asymmetrien? I denne oppgaven drøftes det hvordan foreldrenes ressurser, kulturelle forskjeller og makt preger relasjonen mellom sosialarbeider og etniske minoritetsforeldre. I tillegg vil det diskuteres hvorvidt det er mulig å ha en god dialog med minoritetsforeldre, uten å skape et «vi-og-de» i relasjonen.

1.1 Avgrensning og presentasjon av problemstilling

Problemstillingen er:

«Hvordan påvirker det asymmetriske maktforholdet sosialarbeiderens arbeid med etniske minoritetsforeldre i barnevernet?»

Underspørsmål:

«Hvilke faktorer kan bidra til å minske asymmetrien i maktforholdet?»

Denne oppgaven vil ta for seg begrepene makt og kultur. Hvilken forståelse sosialarbeideren har av både egen og minoritetsforeldrenes kultur, kan påvirke det sosiale arbeidet. Makten en sosialarbeider har i relasjonen med etniske minoritetsforeldre vil være avgjørende for hjelpen de får. Oppgaven fokuserer på hvordan makt utøves i relasjonen mellom sosialarbeidere og etniske minoritetsforeldre, og hvordan kultur påvirker relasjonen. Oppgaven avgrenses til fasen etter selve kontaktetableringen, og vil drøfte hvordan makt og kultur kommer til syne i den sosialfaglige utøvelsen i relasjonen mellom etniske minoritetsforeldre og sosialarbeideren.

Det er to sentrale grupper av etniske minoriteter i Norge, urbefolkning og innvandrere (Aadnesen & Hærem, 2007, s. 20). Denne oppgaven avgrenser seg til etniske minoriteter med innvandrerbakgrunn. I undersøkelsen «Levekår blant innvandrere i Norge» fra 2016, kommer det frem at etniske minoriteter opplever å bli forskjellsbehandlet i ulike situasjoner i samfunnet, på bakgrunn av sin etnisitet (gjengitt fra Skytte, 2019, s. 71). Skytte skriver at mange nordmenn har en stereotypisk holdning om at etniske minoriteter utnytter velferdsstaten, samt at 'innvandrere' er en faktor som skaper utrygghet i samfunnet (Skytte, 2019, s. 70-71). Oppgavens fokus begrenses til etniske minoritetsforeldre for å se om disse holdningene samfunnet har, preger maktforholdet mellom sosialarbeidere og etniske minoritetsforeldre og den sosialfaglige utøvelsen.

1.2 Valg av tema og forforståelse

I 2019 gjorde jeg i forbindelse med sosionomutdanningen en 18 ukers lang praksisopplæring i ungdomstiltakene i en av Oslos bydeler. Her fikk jeg erfart arbeid med både etniske minoritetsforeldre og barn, og jeg fikk blant annet innblikk i *Sammen lager vi et trygt Oslo* [SaLTo¹]- og barnevernets arbeid i bydelen. I bydelen, hvor jeg tilbragte praksisperioden, var det et stort antall etniske minoritetsfamilier, derav mange med afrikansk bakgrunn. Totalt i bydelen er 6,4% av befolkningen innvandrere eller norskfødt med innvandrerforeldre fra Afrika (SSB, 2020b). Det inntrykket jeg fikk var at barnevernet er 'farlig', både mødre og barn jeg var i kontakt med uttrykte dette. Forforståelsen i forkant av oppgaven er en generell frykt for, og lite tillit til, barnevernet og det offentlige hjelpeapparatet i Norge. Samt at etniske minoritetsforeldrene av den grunn har vanskelighet med å ta imot hjelp fra for eksempel barnevernet. Det å ha aksept for at mennesker er ulike, er for meg viktig, uavhengig om de har en annen bakgrunn, religion eller kultur. Det å opparbeide seg en kulturkompetanse kan være en fordel i møte med etniske minoriteter. Kulturkompetanse kan bli en form for «navigasjonskart» (Vike & Eide, 2009, s. 27), som kan bidra til økt fokus på individet man skal hjelpe og situasjonen de står i (Rugkåsa, et. al., 2017, s. 13).

Tidlig i praksisperioden ble jeg opptatt av å praktisere det som er til det 'beste for barnet'. Men hvem er det egentlig som bestemmer hva som er barnets beste? For at et barn skal ha det godt er de avhengig av et trygt miljø hjemme, et sted de opplever respekt og anerkjennelse, der deres behov blir ivaretatt. Mange barn lever under strenge forhold hjemme, og for at barna skal ha en trygg og god oppvekst kan dialog med minoritetsforeldrene bli en viktig nøkkel til forebygging av omsorgssvikt. Jeg opplever en stor mangel på viktig kunnskap når det kommer til veiledning og arbeid med etniske minoritetsforeldre. Det kan virke som mange sosialarbeidere er 'redde' for å gå inn i sakene med etniske minoritetsforeldre, da mange opplever relasjonsbyggingen som svært krevende og vanskelig. Det skyldes ofte på manglende kulturkompetanse, som kan sees på som å skyve det som er vanskelig over på «den andre» (Qureshi, 2009, s. 214). Det er derfor viktig for meg å tilegne meg kunnskapen om hvordan sosialarbeidere på best mulig måte skal

¹SaLTo er en samarbeidsmodell mellom Oslo kommune og Oslo politidistrikt, som jobber for å forebygge kriminalitet, rus og ekstremisme blant barn og unge (Oslo kommune, u.d.).

kunne hjelpe ulike typer familier, og skape tryggheten jeg trenger til å håndtere det som fagperson.

1.3 Sentrale begreper/begrepsavklaring

I dette avsnittet vil jeg avklare de mest sentrale begrepene i oppgaven, for å skape et felles grunnlag å lese oppgaven på. Begrepene *makt, kultur og kulturkompetanse* vil også bli utdypet i kapittel 3.

Etniske minoriteter kan beskrive en gruppe mennesker «som er i et mindretall» i samfunnet, og fra et politisk perspektiv har denne gruppen liten innflytelse (Aadnesen & Hærem, 2007, s. 20). *Etniske minoritetsforeldre* kan sees på som foreldre med annen etnisitet og posisjon enn majoriteten i samfunnet (Salole, 2013, s. 31). Minoritetsforeldre er ikke en «homogen gruppe», de kan for eksempel bestå av ulike etnisiteter og/eller religioner. De fleste vil også ha med seg ulike verdier, og noen av verdiene kan være ulik det vi ser på som typisk norske verdier (Berggrav, 2013, s. 14). SSB bruker i sin statistikk kategorien *innvandrere* på en person som selv har innvandret til Norge, og *norskfødt med innvandrerbakgrunn* på barn med to innvandrerforeldre (2019).

En *sosialarbeider* jobber for å hjelpe mennesker til å øke livskvaliteten, og forebygge sosiale problemer i samfunnet (Hansen & Solem, 2017, s. 16). Det kan skje ved å bistå og styrke mennesker til å bruke ressursene og mulighetene de har. Et mål kan være hjelp til selvhjelp, slik at mennesker ikke er avhengig av et hjelpeapparat for å øke livskvaliteten. I tillegg har sosialarbeidere et «politisk mandat til å beskrive hva som skaper sosiale problemer, og si i fra om det» (Hansen & Solem, 2017, s. 16). Sosialt arbeid kan utføres av en sosionom, barnevernspedagog eller vernepleier (Hansen & Solem, 2017, s. 16). I oppgaven vil det bli brukt *sosialarbeider* om yrkesutøveren.

I sosialt arbeid ligger mye av *makten* i mandatet en sosialarbeider har til å beskrive sosiale problemer (Hansen & Solem, 2017, s. 16), men også i muligheten til å definere utfordringene innad i en familie (Skytte, 2019, s. 218). Makt er ofte knyttet til noe negativt, men makt

finnes i alle sosiale relasjoner (Askheim, 2012, s. 77). Sosialarbeideren sitter på både ressurser og kunnskap, samt en definisjonsmakt, i sin relasjon med etniske minoritetsforeldre (Aadnesen & Hærem, 2007, s. 27-28)

Kultur er et omfattende begrep, og kan sees på som «de ideer, verdier, regler og normer som et menneske overtar fra foregående generasjon og som man forsøker å bringe videre» (Klausen gjengitt etter Garsjø, 2001, s. 229). Det er noe som former verdier og moralen til mennesker, og kan sees på som et livsmønster vi assosierer en gruppe mennesker med. Kultur er i en stadig endring gjennom samhandling mellom ulike mennesker og livserfaringer (Garsjø, 2001, s. 229-230). *Kulturkompetanse* knyttes til at majoriteten utvikler kompetanse på «de andre», som skal gjøre sosialarbeidere «i stand til å hjelpe minoritetene» (Thorbjørnsrud, 2009, s. 201). *Kulturforståelse* handler om hvordan man forstår kultur, både egen og andres, samt hvordan kultur preger et menneskes forståelse av virkeligheten (Qureshi, 2009, s. 208).

1.4 Sosialfaglig relevans

Sosialt arbeid er «forankret i menneskerettigheter og sosial rettferdighet» (FO, 2017, første avsnitt). I yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere fremheves det at sosialarbeidere skal «bistå mennesker som har behov for hjelp, for å sikre menneskeverdige levekår og livskvalitet» (FO, 2019, s. 2). Sosialarbeideren må derfor arbeide for lik behandling, uavhengig etnisitet, språk eller kultur og sørge for at ulike familier skal kunne leve med sin kultur og verdiane de identifiserer seg med (FO, 2019, s. 5). Det blir en viktig jobb å bygge relasjon og være et medmenneske, samtidig som man har et ansvar for å hjelpe og kontrollere (Berg, B., 2015, s. 68).

I lov om barneverntjenester står det at:

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår (Barnevernloven, 1992, § 1-1).

Dette viser at sosialarbeidere har et ansvar til å sørge for at alle barn lever under gode oppvekstvilkår, samt har et ansvar til å hjelpe de som ikke gjør det. Det innebærer å bidra til likestilte vilkår for alle familier, og bidra til at barn får utviklingsmulighetene de har behov for (Skytte, 2019, s. 25). Det omfavner blant annet å gi barn og ungdom bedre oppvekstvilkår (Berg, Ellingsen, Levin, & Kleppe, 2015, s. 24). Som sosialarbeider skal en jobbe for å forbedre levekårene til hele familien. Arbeidet bygger «på foreldrenes ressurser som omsorgspersoner, slik at foreldrene i størst mulig grad blir i stand til å ivareta sine foreldrefunksjoner, uten at det blir nødvendig å sette inn andre tiltak» (Barne- og likestillingsdepartement, 2016, s. 8).

Grunnlaget for et godt samarbeid og gjensidig respekt mellom sosialarbeider og etniske minoritetsforeldre bygger på toleranse, tillit og anerkjennelse (Qureshi, 2009, s. 224). Videre bør sosialarbeidere vise at en tar foreldrene og deres behov på alvor (Berg, et al., 2017, s. 73). Det er helt nødvendig å se på hvordan hverdagen til familien er, hvilke ressurser- og utviklingsmuligheter de har som kan øke livskvaliteten deres (Skytte, 2019, s. 32). Som kommende sosialarbeider er det for meg viktig å fremme sosialt samhold, jobbe for sosiale endringer og sosial rettferdighet i møte med ulike familier. Det å jobbe for å utjevne asymmetrien i maktforholdet, opparbeide tillit og kulturkompetanse for å kunne bidra til å bedre levekårene til etniske minoritetsforeldre er en viktig del av sosialt arbeid (FO, 2019, s. 4-5; Rugkåsa, et. al., 2017, s. 11).

1.5 Oppgavens oppbygning

I oppgavens kapittel 1 er valg av tema og problemstillingen presentert. Det er gjort en avgrensning og en presentasjon av egen forforståelse. Deretter er det kort redegjort for de mest sentrale begrepene i oppgaven, før tema er begrunnet og satt inn i en sosialfaglig kontekst. I oppgavens neste kapittel blir det redegjort for metoden og fremgangsmåten brukt i oppgaven, og det blir presentert en vurdering av kildene. I kapittel 3 blir det en presentasjon av litteraturen. Her vises det til ulike studier på tematikken, og det redegjøres for begrepene makt, kultur, kategorisering og stereotypier. Videre vil problemstillingen bli

drøftet i lys av teorien i kapittel 4, og et resonnement på hva det ble kommet fram til i oppgaven. Avslutningsvis blir det en oppsummering av viktige poenger.

2 Metode

Metode kan beskrives som en fremgangsmåte for å innhente og komme frem til kunnskap (Dalland, 2017, s. 51). Denne bacheloroppgaven er en litteraturstudie, som vil si at den baserer seg på allerede eksisterende forskning, teorier og fagkunnskap. Hvilket tema oppgaven har, er utslagsgivende for hvilken litteratur det er valgt å fokusere på (Dalland, 2017, s. 207).

2.1 Fremgangsmåte og søkestrategier

Denne oppgaven er som nevnt en litteraturstudie. Prosessen med valg av tema startet derfor med et bredt søk i google for å se hva som fantes på internett av tidligere studier og forskning. Stikkord som ble brukt i søket var «utfordringer i sosialt arbeid». Jeg ble raskt oppmerksom på at relasjonen mellom etniske minoriteter og barnevernet kunne være utfordrende, og utforsket søket videre med nøkkelord som «etniske minoritet og barnevern», «kultur» og «makt». For å finne litteratur til mitt tema har jeg benyttet meg mest av søkemotorene Oria og Google Scholar, og supplert med blant annet Idunn og SSB.

I prosessen med oppgaveskrivingen er *snøballmetoden* benyttet for å finne mer relevant litteratur. I snøballmetoden oppsøkes kildene til boken eller artikkelen man leser, på denne måten blir mer relevant litteratur funnet og da «begynner snøballen å rulle» (Leset & Tellmann, 2018, s. 45). I de tilfellene sekundærkilder er brukt, har jeg vært bevisst på hvordan kildene fremstår, samt vært bevisst på at dette er forfatterens tolkning av den opprinnelige kilden (Dalland, 2017, s. 162). Tidligere pensumlister er brukt aktivt for å finne relevante bøker, likevel er de fleste bøkene funnet ved hjelp av snøballmetoden. Noe av litteraturen var av forfattere som for meg allerede var kjent, men også noen nye navn. Et tidsskrift som raskt fattet min interesse var *Tidsskriftet Norges barnevern*, som har publisert noen artikler som fokuserer på forebyggende arbeid i etniske minoritetsforeldre, og deres utfordringer i møte med barnevernet. Noen av disse artiklene er brukt som kilder i oppgaven. Sentrale forfattere til mitt tema har vært blant annet Berg, Skytte, Rugkåsa, Ylvisaker & Eide og Qureshi.

2.2 Kildekritikk

Kildekritikk er å «vurdere og karakterisere den litteraturen du har funnet» (Dalland, 2017, s. 158). Derfor blir det viktig å spørre seg selv i hvilken grad kilden er pålitelig når en leser litteratur, og om det som leses kan være til hjelp for å besvare problemstillinge (Dalland, 2017, s. 158).

Det er tatt i bruk kilder som har benyttet seg av både *kvalitativ-* og *kvantitativ metode* i oppgaven. De ulike metodene «bidrar på hver sin måte til en bredere forståelse» (Dalland, 2017, s. 52). Kvantitativ metode presenterer målbare data, som for eksempel hvor stor andel av etniske minoriteter som mottar hjelpetiltak i hjemmet av barnevernet. Mens kvalitativ metode fanger opp funn en ikke kan tallfeste, som for eksempel opplevelsen etniske minoritetsforeldre har av relasjonen med sosialarbeideren i barnevernet (Dalland, 2017, s. 52). Det har derfor vært viktig å ha med forskning som har benyttet seg av de ulike metode, for å skape en bredere forståelse for tema. Alle tall er hentet fra SSB eller Bufdir, som presenterer utvalgt statistikk. Samtidig har jeg og benyttet meg av ulike studier som har blant annet intervju som metode.

Forskningsprosjektet til Fylkesnes, Iversen, Bjørknes & Nygren (2015) er basert på intervjuer av ti etniske minoritetsforeldre (s. 85). Dette er ikke et stort antall personer, og det settes derfor spørsmålstegn om erfaringene disse foreldrene har med barnevernet er representativt for samtlige minoritetsforeldre (Leset & Tellmann, 2018, s. 36). Likevel skriver Fylkesnes et. al. (2015) at de ti foreldrene de intervjuet fikk samme spørsmål, og det var kun en person som gjennomførte alle de ti intervjuene (s. 86). Dette gjør at de ti foreldrene har fått samme utgangspunkt i intervjuet, og det er samme person som samler inn alt datamateriale (Leset & Tellmann, 2018, s. 51). Når forskerne analyserer og tolker det informantene sier, og presenterer dette i en vitenskapelig publikasjon, er det viktig å huske på at dette ikke nødvendigvis er representativt for alle etniske minoritetsforeldre i Norge. Det er også viktig å tenke over at mye av artikkelen er forskerne sine tolkninger av det informantene sier.

Hovedgrunnen til at det kun er med artikler, forskning og litteratur om etniske

minoritetsforeldre, er fordi jeg tidlig tok et valg om å fokusere på den kompliserte eller vanskelige relasjonen mellom sosialarbeidere og etniske minoritetsforeldre. Dette kan gi et lite nyansert bilde, samt et inntrykk av at det kun er etniske minoriteter som har en frykt for barnevernet, eller en vanskelig relasjon til sosialarbeiderne. Likevel er det nå et større fokus på området enn tidligere, og tema får stadig større oppmerksomhet (Rugkåsa, et.al., 2017, s. 10). Jeg har vært opptatt av en bevisstgjøring av egne verdier, og forholdt meg kritisk til litteraturen for å ikke bidra til et ytterlige skille mellom minoritet- og majoritetsforeldre.

Gjennom hele oppgaven har jeg brukt «etniske minoritetsforeldre» som en kategori av mennesker som har utfordringer knyttet til kultur, barneoppdragelse og et asymmetrisk maktforhold i relasjonen med sosialarbeidere. Det er viktig å hele tiden være bevisst på at det å velge å skrive om etniske minoritetsforeldre kan være en form for kategorisering (Skytte, 2019, s. 25), og kategorisering kan føre med seg ulike problemer, som for eksempel fordommer mot 'kategorien' (Skytte, 2019, s. 15). En kategori er ikke en forklaring på egenskaper eller atferden til disse foreldrene, men det blir en måte å gi de en sosial identitet på. Det er ikke alle etniske minoritetsforeldre som vil kjenne seg igjen i for eksempel fysisk avstraffelse i barneoppdragelsen, og det er viktig å ha med seg videre at man ikke lar kategorier farge måten en ser på mennesker (Skytte, 2019, s. 16).

3 Presentasjon av empiriske studier og teori

I Norge har vi «universelle velferdsordninger», som i teorien skal bidra til å utjevne forskjeller og hjelpe de som trenger det (Skytte, 2019, s. 36). Likevel var det fire av ti barn i etniske minoritetsfamilier som levde i vedvarende lavinntektsfamilier i 2018 (SSB, 2020c). I løpet av 2019 mottok barnevernet nærmere 58 000 bekymringsmeldinger, som er en liten økning fra 2018 (Bufdir, 2020b). Blant barn med innvandrerbakgrunn og norskfødte med innvandrerforeldre er det dobbelt så mange barn med bekymringsmelding sammenlignet med barn uten innvandrerbakgrunn (Bufdir, 2020b). Etniske minoritetsfamilier er overrepresentert i barnevernet som mottakere av ulike hjelpetiltak i hjemmet, der råd og veiledning er et av flere hjelpetiltak. 26% av alle som mottok hjelpetiltak i 2018 hadde en innvandrerbakgrunn (Bufdir, 2020a; Ljones, Hollekim, & Christiansen, 2019, s. 153). Undersøkelser viser at det er store forskjeller i utdanningsnivå blant minoritetsfamiliene, samt at at etniske minoriteter har et generelt lavere utdanningsnivå sammenlignet med nordmenn (Skytte, 2019, 38). De er «i mindre grad i arbeid enn befolkningen som helhet», og er overrepresentert i yrker der utdanning ikke er et kriterium (Skytte, 2019, s. 40). Dette kan være noe av grunnen til den høye andelen barn som lever i lavinntektsfamilier blant etniske minoriteter.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement har satt fokus på et mer kunnskapsrettet barnevern blant annet ved å innføre etterutdanningen «Barnevern i et minoritetsperspektiv» (Eide & Rugkåsa, 2015, s. 78). Det stilles krav fra barnevernet til sosialarbeidere om fagkunnskapen deres, og en kultursensitiv praksis. Dette forutsetter kritisk refleksjon over eget ståsted og verdier, samt en bevisstgjøring av makten i relasjonen. Hele barnevernet baserer seg på tillit til både fagpersonene, men også systemet. Sosialarbeidere i barnevernet har en posisjon som innehar makt, denne makten vil kunne påvirke relasjonen med etniske minoritetsforeldre (Eide & Rugkåsa, 2015, s. 78-79).

3.1 Studier av Norges barnevern og etniske

minoritetsforeldre

Etniske minoritetsforeldre opplever at barnevernet viser liten forståelse både for situasjonen og kulturen deres, samt at barnevernet ikke tar kulturelle hensyn når det kommer til for eksempel barneoppdragelse (Berg, et. al., 2017, s. 107). På dette grunnlaget mener de at beslutninger og tiltak blir fattet på et feil grunnlag (Eide & Rugkåsa, 2015, s. 78). Psykologen Loona påpeker at sosialarbeidere med fordel bør være sensitive «overfor kulturelle forskjeller, samtidig som de unngår å betrakte disse forskjellene som bestemmende for foreldrenes atferd» (gjengitt fra Manum, 2015, s. 144).

I en studie av Fylkesnes & Netland (2013), om den gode relasjonen mellom sosialarbeider og etniske minoritetsforeldre, sier flere av sosialarbeiderne at de opplever kulturelle forskjeller når det kommer til barneoppdragelse, men at de ikke opplever forskjellene som problematisk. Flere av minoritetsforeldrene utøver fysisk avstraffelse i barneoppdragelsen, og sosialarbeiderne sier at informasjon og veiledning gir resultater som bedrer barnas oppvekstvilkår i disse situasjonene (s. 230). En sosialarbeider i studien uttalte at de kulturelle forskjellene ofte blir fremhevet i saker med etniske minoritetsforeldre, men sosialarbeideren mente at «det er litt farlig å konkludere med at det handler [kun] om de kulturelle forskjellene» (Fylkesnes & Netland, 2013, s. 231).

I studien til Fylkesnes & Netland (2013), fremhevet minoritetsforeldrene at informasjon om sosialarbeiderens rolle og myndighet sosialarbeideren har til å utøve makt var viktig for relasjonsbyggingen (s. 228). Mange foreldre opplever frykt i møte med barnevernet, og mye av frykten bunner i liten forståelse hva barnevernet har makt til å gjøre.

Minoritetsforeldrene i studien påpekte at gjentakende informasjon om saksgangen, sosialarbeiderens myndighet og generell informasjon om barnevernet opplevdes som betryggende (Fylkesnes & Netland, 2013, s. 228-229). Andre faktorer som minoritetsforeldrene mente var med på å bygge en god relasjon til sosialarbeideren, var at foreldrene opplevde å bli tatt på alvor og respektert av sosialarbeideren (Berg, et al., 2017,

s. 73).

I studien av Fylkesnes, et. al, (2015) fra prosjektet «Flerkulturelt barnevern: foreldre og ungdommers erfaringer» kommer det frem at informantene blant etniske minoritetsforeldre har en mistillit til barnevernet. Ikke nødvendigvis etter å selv ha vært i kontakt med de, men informasjon de får gjennom sitt nettverk virker avskrekkende (s. 80). I prosjektet «Myter eller realiteter – møter mellom innvandrere og barnevernet» til Berg, et al.(2017), kommer det frem at barnevernsansatte har en opplevelse av en større frykt for- og mistillit til barnevernet blant minoritetsforeldre, sammenlignet med norske foreldre (s. 68).

Informantene som jobber i barnevernet i Berg, et. al. (2017) sin studie forteller at de opplever at minoritetsforeldre har lite kunnskap om barnevernet, og at det er antakelser om at barnevernet kun fratar foreldrene deres barn. Det er ikke så mange andre land som har et slikt hjelpesystem for barn, og dette kan øke frykten ytterligere blant minoritetsforeldrene (Berg, et al., 2017, s. 68). Minoritetsforeldrene i studien til Berg, et. al. (2017) bekrefter frykten for et ukjent hjelpesystem, og sier mye av mistilliten grunner i advarsler mot barnevernet fra nettverket sitt. Sosialarbeiderne selv mener at også media har sin skyld i frykten, da barnevernet sjeldent fremstilles positivt verken på tv eller i aviser (2017, s. 69). Psykologen Loona (gjengitt fra Manum, 2015, s. 141) uttaler at det ikke nødvendigvis er barnevernet som hjelpetiltak, men hele institusjonen, som skaper frykt blant etniske minoritetsforeldre. Få eller ingen etniske minoritetsforeldre har erfaring med at offentlige instanser griper inn i ens familieliv. Tradisjonen i de flestes hjemland er at storfamilien stiller opp om noen trenger hjelp, om det er å ta over den daglige omsorgen eller bare hjelpe til litt ekstra. Loona påpeker også at økonomien i mange land ikke tillater hjelpetiltak tiltross for et politisk ønske om det (Manum, 2015, s. 141).

3.2 Makt

Sosiologen Max Weber definerer makt som «sjansen til å få gjennomført sin vilje i en sosial relasjon, også ved motstand, uavhengig av hva denne sjansen er basert på» (gjengitt fra Skau, 2013, s. 34). Skau skriver at «makt er til stede i alle relasjoner mellom klient og hjelper» (2013, s. 31). Makt skaper ulikheter mellom individer, og kan anvendes til å vedlikeholde og fremheve ulikhetene. (Skau, 2013, s. 33). Makt er ofte assosiert med

negative ting som «maktsyk» eller «maktmisbruk», dette fører til at de færreste sosialarbeidere vil identifisere seg med roller som innehar makten. Likevel kan makt være positivt. Alt handler om hvordan det anvendes. Makt fører med seg like mye godt som vondt, men om makten misbrukes kan det føre til store skader (Skau, 2013, s. 32).

Aadnanes påpeker at verken sosialarbeideres utdanning eller yrkesstatus nødvendigvis rangerer høyt i sosiale klasser i samfunnet (2017, s. 346), samtidig vil sosialarbeidere i møte med etniske minoritetsforeldre ofte ha den «overordnede posisjonen» på bakgrunn av profesjonsutdannelsen. Sosialarbeideren vil kunne ha definisjonsmakt i relasjonen som et resultat av at de representerer barnevernet som institusjon. Dermed har de myndigheten og kunnskapen til å definere det sosiale problemet i familien. Det blir oftere skyldt på etnisitet og kultur i saker med minoritetsforeldre, som gjør at underliggende årsaker som for eksempel rusavhengighet eller psykiske sykdommer ikke blir tatt med i betraktningen (Aadnanes, 2017, s. 346). Definisjonsmakten kan da bli en faktor som øker asymmetrien i maktforholdet.

Skytte skriver at minoritetsforeldre har en rekke maktforhold de må forholde seg til. Relasjonen til en sosialarbeider blir enda ett slikt forhold. Sosialarbeideren sitter med makten til å definere situasjonen, som vil være utslagsgivende for hvilken hjelp familien får (2019, s. 218). Marianne Ranger skriver:

De [sosialarbeiderne] kan ved hjelp av sin mellomposisjon styre den informasjonen og de forestillingene som formidles mellom klientene og sosialtjenesten. Gjennom sin måte å definere eller kategorisere klientens problemer på kan de ikke bare kontrollere den servicen og hjelpen klientene får av sosialtjenesten, men også måten de blir behandlet på (gjengitt fra Skytte, 2019, s. 218)

I en relasjon mellom sosialarbeider og etniske minoritetsforeldre, vil det være et asymmetrisk maktforhold mener Askheim (2012, s. 77). Minoritetsforeldre med en barnevernssak har noe de trenger hjelp med eller et behov som skal tilfredsstilles, noe som sosialarbeideren har makten til å bidra med. Sosialarbeideren sitter i teorien med makten til å innvilge ressurser eller kunnskap som kan være avgjørende for familien, og kan avgjøre om familien får de tiltakene de har behov for (Askheim, 2012, s. 77). Foucault mente at makt

forutsetter at den ene parten i relasjonen har muligheten til å nekte, og at skillet mellom makt og tvang går på hvorvidt det er rom for å stå i mot eller ikke. I relasjonen mellom sosialarbeider og minoritetsforeldre skal det være rom for at foreldrene har mulighet til å respondere og medvirke egen situasjon (Norvoll, 2009, s. 71).

3.2.1 Kulturell-, økonomisk og sosialkapital

Sosiologen Pierre Bourdieu bruker ulike kapitaler til å vise hvordan verdier og posisjoner kan være et symbol på makt (Helgeland, 2008, s. 174). Bourdieu skiller på tre former for kapital; økonomisk-, kulturell- og sosial kapital (Garsjø, 2001, s. 307). *Økonomisk kapital* innebærer materielle ting, som inntekt og formue (Askheim, 2012, s. 94). *Kulturell kapital* kan sees på som noe symbolsk, som for eksempel det å ha utdanning eller det å beherske ulike språk. Den kulturelle kapitalen kan også være med på øke en persons økonomiske kapital. *Sosial kapital* er de «mulige ressursene» (Garsjø, 2001, s. 307) en person har i for eksempel nettverket sitt eller ulike gruppedlemskap. De ulike medlemskapene kan ha ulik status. Har et medlemskap høy status vil det gi personen en større mulighet til å øke eller få oppfylt sin økonomiske kapital, og kan bidra til å øke sitt sosiale nettverk (Askheim, 2012, s. 94; Garsjø, 2001, s. 307). Det som danner et grunnlag for personers klasses tilhørighet er økonomiske ressurser og yrkestilknytning. Dette vil kunne påvirke livsstilen personen velger å ha og personer de ønsker å omgi seg med. Dette er det Bourdieu forklarer som sosial ulikhet. Kapitalfordelingen er med på å skape klasser i samfunnet (Helgeland, 2008, s. 174). Når samfunnet har ulike klasser får de ulike posisjoner i samfunnet, hver klasse har ulik økonomi-, kulturell og sosial kapital, og dette skaper sosiale ulikheter (Garsjø, 2001, 307-308).

3.3 Kultur

Kultur er et komplekst begrep, men på et generelt grunnlag kan en si at kultur er «det som gjør mennesker til nettopp mennesker» (Thorbjørnsrud, 2009, s. 201). Kultur kan sees på som «et system av kunnskap, ideer, verdier, regler som ligger bak hva vi gjør, og som uttrykkes gjennom det vi gjør» (Keesing gjengitt etter Rugkåsa et. al, 2017, s. 26). Kultur er

samfunnsskapt, ligger bak handlingene vi gjør og er i stadig endring (Rugkåsa et. al. 2017, s. 26). Gjennom sosialiseringprosesser, påvirker samfunnets normer og verdier ens egne, det endrer seg gjennom generasjoner hva som er «akseptabelt» og ikke. Vi skal ikke veldig mange ti-år tilbake før fysisk avstraffelse var en helt normal del av all barneoppdragelse i Norge, likevel er all vold i dag «forbudt ved lov» (Rugkåsa, et. al., 2017, s. 26). Thorbjørnsrud (2009) påpeker viktigheten av å huske på at det er «ingen som styres mer av sin kultur enn andre» (s. 210). Kultur er ikke en måte å forstå eller vurdere andre på. Kultur er en del av oss alle. Qureshi (2005) påpeker at i en relasjon mellom sosialarbeideren og minoritetsforeldre vil «kultur ha i seg elementer av makt» (s. 267).

Kulturforståelse handler «om innsikt både i hvordan vår egen og andres forståelse av virkeligheten (...) er formet, i samspill med mennesker» (Qureshi, 2009, s. 208).

Etnosentrisme er et perspektiv i kulturforståelse der sosialarbeideren ser på sin kultur som en fasit, «ens egen kultur og leveste oppfattes som den normale og den beste», og blir en standard en måler annen kultur ut fra (Qureshi, 2005, s. 266). *Etnorelativistisk* perspektiv handler om å «forstå den andre kulturen utifra dens egne premisser» (Salole, 2013, s. 72).

3.3.1 Kulturkompetanse og kultursensitivitet

Kulturkompetanse i sosialt arbeid kan sees på som å gjøre en annen kultur forståelig (Rugkåsa, et. al., 2017, s. 80). Det handler om å tilegne seg kunnskap om ulike kulturer, samt det å «se at andre kulturmønstre kan ha verdier som (...) er meningsbærende» (Qureshi, 2005, s. 269), samtidig som en bevisst stereotypiske holdninger og egen etnosentrisme (Qureshi 2009, s. 208). For å opparbeide seg kulturkompetanse, må sosialarbeideren være sin egen etnosentrisme bevisst. I relasjonen mellom sosialarbeider og etniske minoritetsforeldre, bør sosialarbeideren ha kunnskap om blant annet begivenheter som kan være viktig for minoritetsforeldrene å opprettholde. Det vil også være store variasjoner når det kommer til minoritetsforeldrenes syn på ulike problemer. Mye av kulturkompetansen handler om at sosialarbeideren må ha vært gjennom en bevisstgjøring av sine egne kulturelle preferanser og verdier, for å klare å se andre kulturers verdier (Qureshi, 2009, s. 208). Likevel handler kulturkompetanse vel så mye om å være i stand til å «vurdere *når*

kulturell forskjell er relevant» (Bredal gjengitt etter Paulsen, et. al., 2014, s. 17). Qureshi påpeker viktigheten av å forstå forskjell på kultur og og individ. Som sosialarbeider må en alltid se individet bak kulturen (2005, s. 269).

Kultursensitivitet er «følsomhet for kulturelle preferanser» (Qureshi, 2009, s. 209). Det kan forklares som «et metodisk verktøy for å systematisere egen og andres forståelse av preferanser» (Qureshi, 2009, s. 209). Det handler om å stille spørsmål til og gjenkjenne forskjellene og likheter. Sosialarbeideren behøver ikke akseptere forskjeller kun fordi minoritetsforeldrene har en annerledes kultur. Ved hjelp av kultursensitivitet som fremgangsmåte vil sosialarbeideren kunne komme i posisjon til å «komme bak mønstre av tankemåter og handlinger» (Qureshi, 2005, s. 270) som minoritetsforeldrene ser på som en del av sin væremåte. Ved å komme bak mønstret, kan det for en sosialarbeider bli enklere å skille mellom «det kulturspesifikke, det allment menneskelige og det spesielle for det enkelte individ» (Qureshi, 2009, s. 209), samtidig som en klarer å se hva som er et universelt problem og hva som er unikt for den spesifikke familien. I en kultursensitiv praksis prøver sosialarbeideren å forstå etniske minoritetsforeldre på deres premisser, «uten å bruke sin egen virkelighetsoppfatning som målestokk» (Bufdir, 2018). Empati og evnen til å anerkjenne minoritetsforeldrene er viktige forutsetninger for å ta i bruk kultursensitivitet (Qureshi, 2009, s. 209). Sosialarbeiderne må være bevisst hvilke verdier og virkelighetsforståelse deres praksis bygger på, for å forstå minoritetsforeldrenes verdier og virkelighetsforståelse. Utfordringen ligger i å bruke hypotesen om en kategori inn i arbeidet på individnivå med en familie, uten å se på hypotesene som en sannhet, men la kunnskapen om ulike kulturer og kategorier forblir en hypotese. (Bufdir, 2018).

3.4 Kategorier og stereotyper

Det finnes mange forskjellige mennesker i verden. Vi kan skille på for eksempel kjønn, hudfarge, alder, yrke og nasjonalitet. Dette er forskjeller som skaper menneskelige kategorier (Tøssebro & Berg, 2015, s. 227), og det er ved hjelp av kategorisering vi lærer oss å se forskjell på mennesker (Østby, 2011, s. 58). Menneskers identitet vil bestå av ulike kategorimedlemskap, og til de enkelte medlemskapene er det knyttet ulike verdier og

forståelser. Det er en forventning knyttet til de ulike kategoriene, om hvordan mennesker i de ulike kategoriene opptrer (Skytte, 2019, s. 16). Ved å kategorisere mennesker, setter vi en form for merkelapp på de, for eksempel etnisk minoritet. De som får denne merkelappen har noe til felles, som de ikke har med mennesker i for eksempel kategorien rusmisbruker. Likevel kan det fort bli kun hudfarge eller etnisitet som er felles for etniske minoriteter, og andre egenskaper kan bli glemt (Østby, 2011, s. 61).

I sosialt arbeid blir ulike kategorier brukt som et hjelpemiddel for å «skape bilder og forståelse og synliggjøre sammenhenger i en kompleks virkelighet» (Pedersen & Vollebæk, 2006, s. 241). Kategoriseringen kan skape en form for forutsigbarhet i hverdagen til sosialarbeidere, og en bedre oversikt. Men kategorisering bør brukes med varsomhet, da det fort kan skape fordommer og brukes til å situasjonsforklare både oppførsel og handlingene til samtlige i en definert kategori. Det kan også få store konsekvenser for individet om man lar det sosiale arbeidet bli påvirket av de ulike kategoriseringene en gjør, og behandler enkeltindivider på bakgrunn av andre individer vi ser på som mennesker i samme kategori (Skytte, 2019, s. 16-17; Østby, 2011, s. 59).

Stereotypier har fått en negativ merkelapp på seg, da den ofte brukes til å beskrive negative egenskaper ved en gruppe. En stereotypi kan sees på som «egenskaper som tillegges samtlige medlemmer i kategorien uten individuelle vurderinger» (Østby, 2011, s. 60). Det handler om på hvilken måte vi kategoriserer og generaliserer ut ifra hva vi tenker om gruppen mennesker (Salole, 2013, s. 67). Hva sosialarbeidere ser ved ulike familier, kan være påvirket av hva man trodde om familien i forkant ut fra kategoritilhørigheten (Østby, 2011, s. 59). Dette er stereotypier, fordommer eller forestillinger om en kategori mennesker, basert på møter med et fåtall eller fremstillinger av andre. Det er en «allmenn prosess», likevel poengterer Thorbjørnsrud (2009) viktigheten av å stadig reflektere over egne stereotypier (s. 217). Stereotypiske holdninger kan føre til en «andregjøring», der det er «de andre» som er et avvik fra standarden «vi» mener er riktig (Østby, 2011, s. 60). Hva som er avviket bestemmes ofte av normene til majoriteten i samfunnet (Rugkåsa, et. al., 2017, s. 28)

3.4.1 Å innta en «ikke-vitende» posisjon

Når en sosialarbeider inntar en «ikke-vitende» posisjon i møte med en familie, betyr det at sosialarbeideren «skal stille med blanke ark» (Qureshi, 2009, s. 212). Det kan sees på som en holdning sosialarbeideren møter minoritesfamilier med, der en legger fra seg alle stereotypiske holdninger og tidligere erfaringer med kategorien etniske minoritetsforeldre. Når sosialarbeideren møte minoritetsforeldre med denne holdningen vil en være mer åpen og interessert i det som blir sagt, og ikke tenke at en har den ferdige løsningen på problemet (Qureshi, 2009, s. 212; Jensen & Ulleberg, 2011, s. 213).

4 Drøfting

Mellom etniske minoritetsforeldre og en sosialarbeider vil det være et asymmetrisk maktforhold, som følge av ulik kapital og sosialarbeiderens posisjon og mulighet til å hjelpe foreldrene. I forrige kapittel har jeg gjort rede for makt og kapital ved bruk av Weber og Bourdieu, der høy kapital kan være et maktsymbol. Det ble gjort rede for kulturkompetanse, som handler om å vite når en skal vurdere kultur som en årsak og når en ikke skal det. For å vite det må en være sin egen etnosentrisme bevisst, og være i stand til å se sosiale problemer i ulike perspektiv. I dette kapitlet vil det drøftes hvordan sosialarbeidere og etniske minoritetsforeldre påvirkes av det asymmetriske maktspektet som ligger i relasjonen, og hvordan ulik kapital i samfunnet påvirker relasjonen til sosialarbeideren i barnevernet. Samt drøftes det hvordan sosialarbeideren kan bruke kultursensitiv tilnærming og kulturkompetanse uten at det blir en maktutøvelse.

Å delta på ulike organiserte fritidsaktiviteter blir i samfunnet i dag sett på som en selvfølge. Likevel er det mange familier som ikke har råd til å la barna delta på det. Dette gjelder særlig blant etniske minoritetsfamilier, der fire av ti barn lever i lavinntektsfamilier (Skytte, 2019, s. 35-36; SSB, 2020c). Det vil være med på å begrense noe av barnas mulighet til sosialisering, og av samfunnet kan foreldrene bli sett på som 'dårlige' foreldre (Skytte, 2019, s. 36). Sosialarbeidere påvirkes av samfunnet de lever i, og dermed kan de negative stereotypiske holdningene samfunnet har om etniske minoritetsforeldre ofte gjenspeiles i sosialfaglig utøvelse (Qureshi, 2009, s. 211). Barnevernloven skal sikre at alle barn får nødvendig hjelp. I praksis tilbyr barnevernet ulike hjelpetjenester som avlastning, praktisk bistand, veiledning eller utviklingsstøtte (Ljones, et. al., 2019, s. 153). Likevel viser flere studier at etniske minoritetsforeldre har en frykt for barnevernet som institusjon, som gjør at mange opplever en mistillit til systemet og er redd for å ta i mot hjelp. Noe av frykten er basert på rykter og erfaringer fra nettverket og noe av det er medieskapt (Berg, et al., 2017, s. 1-3; Fylkesnes, et. al., 2015, s. 82-83). Samtidig viser studien av Fylkesnes & Netland (2013) at det finnes også gode relasjoner mellom sosialarbeidere i barnevernet og etniske minoritetsforeldre, som bygger på tillit og god dialog (s. 228-231).

Råd og veiledning er et tiltak barnevernet tilbyr, og sentralt i veiledning av etniske minoritetsforeldre står dialog (Ljones, et.al., 2019, s. 153-155). I studien til Fylkesnes et. al. (2015) etterlyser minoritetsforeldrene dialog fra barnevernets side (s. 89), samtidig fremhever studien til Fylkesnes & Netland (2013) dialog som nøkkelen til en god relasjon (s. 224-231). For å skape en trygg og god relasjon bør sosialarbeideren lytte, gi tydelig og forståelig informasjon, samtidig som en er åpen for at etniske minoritetsforeldre har en annen forståelse av blant annet barneoppdragelse enn en selv. Gjennom dialog vil sosialarbeideren lære foreldrene å kjenne, og få innblikk i deres forståelse av situasjonen. Likevel er det noen minoritetsforeldre som opplever at de mister kontroll over egne barn og at sosialarbeideren ikke evner å sette seg inn i situasjonen (Aadnesen & Hærem, 2007, s. 65).

4.1 Det asymmetriske maktforholdet

Basert på Webers definisjon, kan makt sees på som muligheten til å få sin vilje igjennom (Skau, 2013, s. 34). Er kunnskap om at denne muligheten eksisterer nok til å påvirke relasjonen mellom sosialarbeideren og etniske minoritetsforeldre?

Når sosialarbeidere i barnevernet er i kontakt med etniske minoritetsforeldre, er det ikke nødvendigvis foreldrene selv som ber om hjelp, selv om det noen ganger er slik. Makten til sosialarbeidere i barnevernet ligger ikke bare i det å tildele en økonomisk hjelp, men heller i det å «fortolke, definere og klassifisere» minoritetsforeldrenes utfordringer (Østby, 2011, s. 66). Hva en sosialarbeider velger å vektlegge i møte med etniske minoritetsforeldre kan være svært ulikt (Qureshi, 2009, s. 214). Likevel har sosialarbeideren definisjonsmakten, som gir muligheten til å velge hvordan utfordringer skal forstås, samt det å bestemme hvilken kunnskap som er av betydning for videre arbeid. De foreldre som har ressurser kan tilegne seg kunnskap om systemet og hvilke rettigheter de har i møte med barnevernet, mens de ressurssvake vil ikke ha de samme forutsetningene (Qureshi, 2009, 213). Utfallet kan dermed bli svært forskjellig med tanke på hvilke tiltak som blir satt i gang, avhengig av familiens ressurser i form av ulik kapital.

Når en familie innvandrer til Norge er det av ulike grunner. Ofte har de ikke noe sosialt

nettverk å komme til, som vil gjøre deres sosiale kapital relativt lav. Ofte har de heller ingen jobb ved ankomst til landet, noe som vil ha stor innvirkning på familiens økonomiske kapital. Dette vil være med på å påvirke deres samlede kapital i møte med samfunnet. Implisitt blir de forstått som «lav-status» familier, og blir ofte satt i kategorien 'etnisk minoritet' (Aadnanes, 2017, s. 337; Helgeland, 2008, s. 174). I studien til Aadnanes (2017) ble det påpekt at sosialarbeidere opplever at kapitalen foreldrene innehar, påvirker utfallet av saken og tiltakene som settes inn. Foreldre med høy kapital vil ha mulighetene og ressursene til å hindre innsyn i familien, mens foreldrene med lav kapital ikke vil ha de samme forutsetningene og mulighetene (Aadnanes, 2017, s. 337). Implisitt forbindes høy kapital med majoriteten i samfunnet, og lav kapital forbindes med med minoriteten. Ulik kapital kan dermed føre til at sosialarbeider behandler familier ulikt.

Det er flere undersøkelser som viser at i møte med etniske minoritetsforeldre blir sosiale problemer, som omsorgssvikt, forklart med kulturelle forskjeller og/eller etnisiteten til foreldrene (Aadnanes, 2017, s. 336; Berg, et al., 2017, s. 107; Paulsen, 2014, s. 11). Det står i kontrast til at majoritetsfamilier ofte selv er med på å definere problemet. Da blir ofte utfordringene forklart med atferdsvansker til barnet (Aadnanes, 2017, s. 337). Ingen av årsaksforklaringene vil hjelpe verken foreldrene eller barnet til å forbedre situasjonen, da hjelp blir satt inn på feil grunnlag. Det blir enda tydeligere hvor viktig det er med en god dialog med foreldrene for å avdekke hva de egentlige utfordringene er, uavhengig av etnisitet eller kultur. Hva en sosialarbeider velger å vektlegge i møte med etniske minoritetsforeldre kan være svært ulikt, men svært avgjørende for at familien får den hjelpen de har behov for (Askheim, 2012, s. 87; Qureshi, 2009, s. 212-213). Det er en del av makten sosialarbeidere forvalter i sin rolle.

Videre har man i rollen som sosialarbeider en dobbeltrolle i relasjonen med minoritetsforeldrene, noe som skaper ulike reaksjoner blant minoritetsforeldrene. Sosialarbeideren har en hjelperrolle, samtidig har man også en kontrollørrolle. Da står hjelp og støtte til familien på den ene siden, plikt til å melde i fra og utøve kontroll på den andre siden (Aadnesen & Hærem, 2007, s. 66). Kontrollørrollen gir sosialarbeideren en makt de må forvalte og være bevisst på (FO, 2019, s. 10). I studien til Fylkesnes & Netland (2013) ble

tydelig informasjon om dobbeltrollen fremhevet som en styrke inn i relasjonsarbeidet. Flere sosialarbeidere opplevde at informasjon påvirket minoritetsforeldrene i positiv retning og var med på å skape en gjensidig tillit, samt at deres ærlighet beroliget minoritetsforeldrene (Fylkesnes & Netland, 2013, s. 228-229). Likevel er det mange minoritetsforeldre som opplever å miste kontrollen og makten over egen situasjon i møte med barnevernet, da de opplever å ikke bli forstått eller at de ikke får tilstrekkelig informasjon om situasjonen de står i (Aadnesen & Hærem, 2007, s. 65).

Noe av makten ligger i tilgang på kunnskap og ressurser som kan være til hjelp for minoritetsforeldrene (Rugkåsa, et. al., 2017, s. 28). Hvordan sosialarbeideren kommuniserer med foreldrene er helt avgjørende for at de skal føle en trygghet i relasjonen.

Sosialarbeideren bør med fordel tilpasse språket, ved å for eksempel ikke bruke for mange faguttrykk, og forklare godt hva som skal skje og når det skal skje. Sosialarbeider bør gi tydelig informasjon om barnevernet og egen rolle i relasjonen (Fylkesnes & Netland, 2013, s. 229-230). Det vil kunne føre til at foreldrene får den kunnskapen de trenger ved å ha en god dialog. Det skaper tillit og de vil kunne føle seg mer trygg i relasjonen (Aadnesen & Hærem, 2007, s. 66). Kunnskap og god dialog vil dermed være med på å utjevne det asymmetriske maktforholdet noe.

Som tidligere nevnt i oppgaven er kategorisering en måte å skape en forståelse for en gruppe mennesker med noe til felles, det å kategorisere andre blir et hjelpemiddel i møte med nye mennesker (Pedersen & Vollebæk, 2006, s. 241). Som følge av å kategorisere mennesker, knyttes også stereotypiske holdninger til kategorien (Salole, 2013, s. 67; Østby, 2011, s. 60). Det er derfor viktig at en sosialarbeider benytter seg varsomt av kategorisering inn i det sosiale arbeidet med etniske minoritetsforeldrene. Hvis man kun ser merkelappen kategorien bærer med seg, og de stereotypiske egenskapene kategorien 'etniske minoriteter' har, kan det tenkes at sosialarbeideren ser på det sosiale problemet mer objektivt. Det kan være en bevisst eller en ubevisst vurdering fra sosialarbeideren.

Sosialarbeidere må til enhver tid arbeide for å behandle minoritetsforeldrene som et individ, og ikke som en representant for sin kultur (Qureshi, 2005, s. 272). Sosialarbeider bør heller ta individuelle vurderinger basert på foreldrenes behov (Østby, 2011, 60-61). Hvilken

forståelse sosialarbeideren velger inn i møtet med de individuelle minoritetsforeldrene, kan dermed være med på å forsterke det asymmetriske maktforholdet.

4.2 Kulturkompetanse i møte med minoritetsforeldre

Måten sosialarbeidere forstår kultur på, har en viss betydning for hvordan man forholder seg til foreldrene med en annen «kulturbakgrunn» (Berggrav, 2013, s. 73). Men det er delte meninger om hvorvidt kompetanse og forståelse av kulturer er nødvendig i møte med etniske minoritetsforeldre (Fylkesnes & Netland, 2013, s. 232; Paulsen, et. al, 2014, s. 66-67; Qureshi, 2005, s. 270; Rugkåsa, et. al., 2017, s. 78).

Når en sosialarbeider tar i bruk kulturkompetanse for å forstå familien de veileder, kan det oppstå både utfordringer og ulike forståelser. En av utfordringene er at sosialarbeidere ser på familien som et objekt, og ikke et subjekt (Rugkåsa, et. al., 2017, s. 80). Familien blir behandlet ut fra kategorien de 'tilhører' og kunnskapen sosialarbeideren har opparbeidet seg om kategorien. Sosialarbeideren kan bli for opptatt med å behandle familien som en karakteristisk eksempel på kulturen, slik at de individuelle behovene til familien blir glemt. Selv om sosialarbeideren har opparbeidet seg både kulturkompetanse og forståelse, må sosialarbeideren være oppmerksom på å ikke generalisere foreldrene basert på kulturelle tolkninger (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 225; Paulsen, et. al., 2014, s. 15). Samtidig kan kulturkompetanse bidra til at sosialarbeider er mer bevisst på hvilke vurderinger som blir tatt, samt bidra til en bredere forståelse av utfordringene til minoritetsforeldrene (Rugkåsa, et. al., 2017, s. 80)

Etniske minoritetsforeldre en møter som sosialarbeider, er i en situasjon der de trenger hjelp. Det kan være med å skape et ensidig og lite nyansert bilde av etniske minoriteter for sosialarbeideren, og det kan føre til stereotypiske holdninger om en lar disse møtene generalisere alle etniske minoritetsforeldre (Østby, 2011, s. 63). Flere fagfolk mener at sosialarbeidere i barnevernet legger mer vekt på familiens kultur og etnisitet, heller enn å undersøke hva det er familien trenger hjelp til. Det kan føre til at bakenforliggende årsaker blir oversett (Aadnanes, 2017, s. 347; Østby, 2011, s. 219; Qureshi, 2005, s. 269). Problemer

som fysisk avstraffelse i barneoppdragelsen bagatelliseres, og kulturen til familien blir årsaken til handlingene. Kultur kan brukes som en 'forståelsesramme', men det kan være problematisk hvis sosialarbeideren behandler minoritetsforeldrene som en representant for sin kultur. Det vil være individuelle forskjeller og individuelle handlinger som gjør at minoritetsforeldrene nå står i en situasjon der de trenger hjelp (Qureshi, 2005, s. 271-272).

Sosialarbeidere kan ha en kultursensitiv praksis for å i større grad forstå ulike handlingsmønstre og virkelighetsforståelser i møte med etniske minoritetsforeldre (Qureshi, 2005, s. 270). Dette kan være nyttig, da minoritetsforeldre kan ha en annen forståelse av for eksempel barneoppdragelse (Qureshi, 2005, s. 270-272). Likevel påpekes det at kultursensitivitet ikke bare handler om å forstå ulike virkelighetsforståelser, men at det er minst like viktig at sosialarbeidere forstår når kultur er relevant som årsaksforklaring og ikke (Paulsen, et. al., 2014, s. 17). For at kultursensitivitet ikke skal bli nok en utøvelse av makt fra sosialarbeiderens side, er det viktig at sosialarbeideren klarer å se utfordringer fra ulike sider. Sosialarbeider må være bevisst på å ikke bruke egne opplevelser som en målestokk på rett og galt, men heller være åpen for at det er flere måter å forstå ting på (Bufdir, 2018; Paulsen, et. al., 2014, s. 17-18; Qureshi, 2005, s. 270-272).

Sosialarbeideren bør med fordel innta en «ikke-vitende» posisjon i møte med etniske minoritetsforeldre, og legge til side stereotypiske holdninger og forståelser av kultur (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 259). Både norske medier og politikk bruker kategorisering i sin tale. Etniske minoriteter fremstilles og knyttes ofte til negativ handlinger som kriminalitet. Det er sjeldent media bruker etnisk minoritet som en kategori når det er noe positivt de skriver om. De fokuserer ofte på at de ikke har blitt godt nok integrert, ikke har norske verdier og holdninger eller lik kultur (Østby, 2011, s. 64; Qureshi, 2009, s. 210). Hva gjør dette med forståelsen av kategorien? Hvordan kan en sosialarbeider innta en ikke-vitende holdning og ikke la seg farge av det? Hvis en stenger helt av for fordommer og negative holdninger til ulike grupper, kan det bli svært vanskelig å nå inn til roten for å jobbe med nettopp disse holdningene. Den livserfaringen sosialarbeidere tar med seg i arbeidet, det de hører på radio/tv og det de opplever i arbeidet, vil være med på å forme stereotyper. Hvis målet da er å ikke ha stereotyper til en kategori mennesker, for å unngå at det påvirker negativt inn i

det sosiale arbeidet, vil en heller ikke bli disse holdningene bevisst. Det kan føre til at sosialarbeidere velger den kunnskapen de mener er best inn i situasjonen, som kanskje baserer seg på negative fordommer mot etniske minoritetsforeldre. Det igjen kan føre til at familiene ikke få en likeverdig behandling på grunn av sosialarbeiderens valg og forståelse (Østby, 2011).

I møte med etniske minoriteter der dialogen har barrierer som språkvansker, blir det særdeles viktig at sosialarbeideren ikke setter familien i en kategori og behandler de ut i fra det. Minoritetsforeldrene kan føle seg fremmed i landet og samfunnet, og trenger kanskje ekstra hjelp til å tilpasse seg normene. Profesjonaliteten kan bli satt på prøve. Likevel blir det å ivareta familiens behov, uavhengig av barrierer, noe av det viktigste en sosialarbeider i barnevernet gjør.

4.3 Maktutøvelse og kulturkompetanse i sosialfaglig arbeid

Makt kommer til uttrykk i mange deler av relasjonen i møte med etniske minoritetsforeldre. Sosialarbeideren sitter på makten til å kategorisere foreldrene, og hvilken kategori de blir satt i kan ha noe å si på hvordan foreldrene blir forstått. Det er også en maktutøvelse når sosialarbeider bruker sin kunnskap og kompetanse på å forstå utfordringene til minoritetsforeldrene. Hva en fokuserer på og hva en velger å vektlegge, kan få konsekvenser for det sosiale arbeidet. Likevel vil sosialarbeideren kunne utjevne noe av det asymmetriske maktforholdet ved å ha en åpen og ærlig dialog med minoritetsforeldrene, blant annet informere om sin dobbeltrolle i relasjonen og dele sin kunnskap med minoritetsforeldrene. Sosialarbeider kan også utjevne asymmetrien ved å møte alle minoritetsforeldre som et individ, og sette seg inn i den enkelte families utfordringer. Da blir kategorien kun en hypotese, og ikke en sannhet.

Kulturkompetanse er en måte sosialarbeider kan tilegne seg kunnskap om ulike kulturer. Sosialarbeideren sitter allerede på kunnskap og muligheten til å hjelpe minoritetsforeldrene. Hvordan en velger å forstå utfordringene i den unike familien vil være en del av makten til sosialarbeideren. Ved å ta i bruk kultursensitiv praksis kan det bidra til å forstå deres

utfordringer i lys av kulturen, uten at kultur brukes som en forklaring på det familien opplever. Kulturforståelse og sensitivitet kan fort oppleves som en maktutøvelse fra sosialarbeiderens side, men ved at sosialarbeideren er sin egen virkelighetsforståelse bevisst vil en være mer åpen for at det finnes ulike måter å forstå utfordringer på. Ved å være mer bevisst på egne holdninger, verdier og makten en innehar i rollen som sosialarbeider, vil en kunne bidra til å utjevne asymmetrien i maktforholdet ytterligere.

5 Avslutning

Oppgaven har diskutert det asymmetriske maktforholdet mellom sosialarbeidere og etniske minoritetsforeldre. Makt er en faktor som er tilstede i alle relasjoner, og som vist i oppgaven kommer makten til uttrykk i flere deler av relasjonen mellom sosialarbeider og etniske minoritetsforeldre. Sosialarbeidere har makten til å definere, klassifisere og tolke utfordringene minoritetsforeldrene opplever. Måten sosialarbeidere kategoriserer og klassifiserer minoritetsforeldrene på, kan påvirke utfallet av hvilke ressurser og tiltak som blir satt i gang. Likevel kan sosialarbeidere bidra til å utjevne noe av asymmetrien i maktforholdet ved å blant annet ta individuelle vurderinger som favner den enkelte families behov, gi minoritetsforeldre tydelig informasjon om sin rolle, om barnevernet og om minoritetsforeldrenes saksgang. Det vil kunne bidra til å øke minoritetsforeldrenes kunnskap, som vil kunne styrke deres posisjon i samfunnet.

I møte med etniske minoritetsforeldre vil kulturkompetanse og kultursensitivitet kunne være med på å heve det sosiale arbeidet, og utjevne asymmetrien ytterligere. Det vil kunne bidra til at sosialarbeidere møter minoritetsforeldre på en god måte, ved å forstå utfordringer på flere måter. Sosialarbeideren vil i større grad klare å se når kultur er en relevant årsaksforklaring, og når det ikke er det. Kulturkompetanse og kultursensitivitet kan og bidra til at sosialarbeider er egne holdninger og stereotyper bevisst, slik at samfunnets holdninger ikke påvirker negativt inn i den sosialfaglige utøvelsen. Sosialarbeidere bør arbeide for at alle foreldre får likeverdig behandling, samt være sensitiv overfor andres kultur, anerkjenne og se individet bak kulturen.

Litteraturliste

- Aadnanes, M. (2017, August 23.). Social worker's challenges in the assessment of child abuse and maltreatment: Intersection of class and ethnicity in child protection cases. *Critical and radical social work* (vol 5 - no 3), s. 335-350.
- Aadnesen, B. N., & Hærem, E. (2007). *Interkulturelt barnevernsarbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Askheim, O. (2012). *Empowerment i helse- og sosialfaglig arbeid: Floskel, styringsverktøy eller frigjøringsstrategi?* Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Barne- og likestillingsdepartement. (2016, April 01.). Hentet fra Retningslinjer om hjelpetiltak, jf. barnevernloven § 4-4:
https://www.regjeringen.no/contentassets/8d3be0078d4d496e8f7a64d55b10ec0f/no/pdfs/2016_05-retningslinjer-om-hjelpetiltak.pdf
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100#KAPITTEL_1
- Berg, B. (2015). Velferdsstatens sikkerhetsnett. I I. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. Kleppe, *Sosialt arbeid: En grunnbok* (ss. 65-79). Oslo: Universitetsforlaget.
- Berg, B., Ellingsen, I., Levin, I., & Kleppe, L. (2015). Hva er sosialt arbeid? I I. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. Kleppe, *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s. 19-35). Oslo: Universitetsforlaget.
- Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G., Garvik, M., & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter: Innvandreres møter med barnevernet*. Trondheim: NTNU
- Berggrav, S. (2013). *Tåler noen barn mer juling? : En kartlegging av hjelpeapparatets håndtering av vold mot barn i minoritetsfamilier*. Oslo: Redd Barna.
- Bufdir. (2020a, Mars 02). *Barnevernstiltak til barn og unge med innvandrerbakgrunn*. Hentet fra:
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barnevernstiltak_blandt_barn_med_ulik_landbakgrunn/
- Bufdir. (2018, 05 18). *Kultursensitiv praksis*. Hentet fra:
https://bufdir.no/barnevernsforeldre/Familievernets_oppfolging/Temaer_og_tilnæringer/Kultursensitiv/

- Bufdir. (2020b, 04 01). *Meldinger til barnevernet*. Hentet fra:
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Bekymringsmeldinger/#heading12382
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Eide, K., & Rugkåsa, M. (2015, 06 17). Barnevern i et minoritetsperspektiv. *Tidsskriftet Norges barnevern* 92(02) s. 78-79.
- Fellesorganisasjonen (FO). (2017, Mars). *FO - Aktuelle brosjyrer*. Hentet fra
<https://www.fo.no/getfile.php/1311738-1548957643/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Sosionomer%20og%20sosialt%20arbeid.pdf>
- Fellesorganisasjonen (FO). (2019, November). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere*. Hentet fra
<https://www.fo.no/getfile.php/1324847->
- Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R., & Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet – En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(02), s. 80-97.
- Fylkesnes, M., & Netland, M. (2013). God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandlers og foreldres erfaringer. *Barnevern Tidsskriftet Norges Barnevern*, 89(04), 220-235.
- Garsjø, O. (2001). *Sosiologisk tenkemåte: En introduksjon for helse- og sosialarbeidere* (2. Utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Hansen, R., & Solem, M.-B. (2017). Introduksjon til sosialt arbeid. I R. Hansen, & M.-B. Solem, *Sosialt arbeid: En situert praksis* (s. 15-22). Oslo: Gyldendal.
- Helgeland, I. (2008). «Det handler ikke bare om penger.» Barenvernsbarn og fattigdom. I I. Harsløf, & S. Seim, *Fattigdommens dynamikk: Perspektiver på marginalisering i det norske samfunnet* (s. 171-183). Oslo: Universitetsforlaget.
- Jensen, P., & Ulleberg, I. (2011). *Mellom ordene: Kommunikasjon i profesjonell praksis* (1. Utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Leset, A., & Tellmann, S. (2018). *Hvordan lese kvalitativ forskning?* (2. utg.) Oslo: Cappelen damm akademisk.
- Ljones, E., Hollekim, R., & Christiansen, Ø. (2019). Råd og veiledning som tiltak i

- barneverntjenesten. *Tidsskriftet Norges barnevern* 96(03), s. 152-170.
- Manum, O. (2015). Innvandrernes utfordringer til norsk barnevern. *Tidsskriftet Norges Barnevern, Vol. 92(02)*, s. 140-146.
- Norvoll, R. (2009). Makt og avmakt. I E. Brodtkorb, & M. Rugkåsa, *Mellom mennesker og samfunn: sosiologi og sosialantropologi for helse- og sosialprofesjonene* (2. utg., s. 67-97). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Oslo kommune. (u.d.). Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/prosjekter/salto-sammen-lager-vi-et-trygt-oslo/#gref>
- Paulsen, V., Thorshaug, K., & Berg, B. (2014). *Møter mellom innvandrere og barnevernet – Kunnskapsstatus*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Pedersen, H., & Vollebæk, L. (2006). Anti-diskriminerte praksis. I B. Erdal, *Ute - Inne; oppsøkedne sosialt arbeid med ungdom* (s. 237-260). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Qureshi, N. (2005, November 11.). Profesjonell kultursensitivitet framfor faglig etnisentrisme. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*. 02 (03) s. 261-274.
- Qureshi, N. (2009). Kultursensitivitet i profesjonell yrkesutøvelse. I K. Eide, N. Qureshi, M. Rugkåsa, & H. Vike, *Over profesjonelle barrierer: Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge* (s. 206-230). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Rasmussen, M. (2004). *Sosialarbeideres erfaringer med flerkulturelt barnevernsarbeid*. Oslo: Høgskolen i Oslo, Avdeling for økonomi-, kommunal- og sosialfag
- Rugkåsa, M., Ylvisaker, S., & Eide, K. (2017). *Barnevern i et minoritetsperspektiv: Sosialt arbeid med barn og familier*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Salole, L. (2013). *Krysskulturelle barn og unge. Om tilhørighet, anerkjennelse, dilemmaer og ressurser*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Skau, G. (2013). *Mellom makt og hjelp: om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper* (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Skytte, M. (2019). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid* (3. utg.). Oslo: Gyldendal.
- Statistisk sentralbyrå. (2019, 03 05). *Slik definerer SSB innvandrere*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/slik-definerer-ssb-innvandrere>
- Statistisk sentralbyrå. (2020a, Mars 09). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Hentet fra: <https://www.ssb.no/innvbef>

- Statistisk sentralbyrå. (2020b, Mars). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/sq/10033777>
- Statistisk sentralbyrå. (2020c, Mars 4). *Nesten 111 000 barn vokser opp med vedvarende lave husholdningsinntekter*. Hentet fra <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/nesten-111-000-barn-vokser-opp-med-vedvarende-lave-husholdningsinntekter>
- Thorbjørnsrud, B. (2009). Kulturelle fortolkningsrammer. I E. Brodtkorb, & M. Rugkåsa, *Mellom mennesker og samfunn: Sosiologi og sosialantropologi for helse og sosialprofesjonene* (2. utg., s. 201- 239). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tøssebro, J., & Berg, B. (2015). Sosiale forskjeller, avvik og samfunn. I I. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. Kleppe, *Sosialt arbeid: En grunnbok* (s. 227-243). Oslo: Universitetsforlaget.
- Vike, H., & Eide, K. (2009). Kulturanalyse, minoritetsperspektiv og psykososialt arbeid. I K. Eide, N. Qureshi, M. Rugkåsa, & H. Vike, *Over profesjonelle barrierer: Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge* (ss. 13- 37). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Østby, L. (2011). «Sånn er de» - om kategorisering og samhandling med etniske minoriteter. I T. Ask, & B. Berg, *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid* (s. 57-75). Oslo: Universitetsforlaget.